

Warszawa, 5 grudnia 2018 roku

Szanowny Pan
Sędzia Piotr Schab
Rzecznik Dyscyplinarny
Sędziów Sądów Powszechnych
ul. Rakowiecka 30
02-528 Warszawa

Szanowny Panie Sędzo,

Komitet Obrony Sprawiedliwości („KOS”) został powołany 4 czerwca 2018 r. w Warszawie, w 29. rocznicę pierwszych częściowo wolnych wyborów w Polsce. Porozumienie podpisały organizacje zrzeszające sędziów i prokuratorów, organizacje obywatelskie oraz inicjatywy zaangażowane w obronę praworządności w Polsce.

Impulsem do powołania Komitetu Obrony Sprawiedliwości było wejście w życie ustaw Prawo o ustroju sądów powszechnych, Krajowej Radzie Sądownictwa i Sądzie Najwyższym, które zagrażają naszym zdaniem niezależności sądów i niezawisłości sędziowskiej, a co za tym idzie również niezależnej pozycji adwokatów, radców prawnych, prokuratorów i przedstawicieli innych zawodów prawniczych.

Szczególne zainteresowanie KOS budzą przypadki ingerencji władzy w niezawisłość sędziów i niezależność przedstawicieli innych zawodów prawniczych, zwłaszcza przez wszczynanie postępowań dyscyplinarnych oraz przez inne formy nacisku, które mogą prowadzić do faktycznego ograniczania niezawisłości i niezależności.

W związku z informacjami dotyczącymi prowadzonych przez Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, sędziów Przemysława Radzika oraz Michała Lasotę, postępowań dyscyplinarnych, w których na przesłuchania oraz do składania oświadczeń w trakcie tych czynności wzywani są sędziowie, objęliśmy niektóre z tych spraw wsparciem instytucjonalnym.

Po analizie, uważamy, że działania Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego wobec SSO Igora Tulei stanowiły rażące naruszenie obowiązujących przepisów prawa, a w konsekwencji także pogwałcenie praw człowieka i standardów demokratycznego państwa prawa.

Celem zasygnalizowania Panu Rzecznikowi stwierdzonych przez nas nieprawidłowości przedstawiamy swoje uwagi.

Wątpliwości nasze budzą:

I. UPORCZYWOŚĆ DZIAŁAŃ WOBEC SSO IGORA TULEI

Na przestrzeni około dwóch miesięcy, sędzia Igor Tuleya sześciokrotnie wzywany był do składania oświadczeń i zeznań, pod groźbą odpowiedzialności karnej, w ramach postępowań wyjaśniających, których przedmiotem była działalność informacyjna oraz edukacyjno-oświatowa Sędziego i wykonywanie przez niego obowiązków służbowych, w tym skierowanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) pytań prejudycjalnych. Nie zachodziły przy tym naszym zdaniem żadne podstawy, uzasadniające wszczęcie postępowań dyscyplinarnych w związku z ww. aktywnością Pana Sędziego. Istnieje uzasadniona obawa, że postępowania dotyczące działalności edukacyjno-oświatowej sędziego Tulei mogły być próbą zastraszania i uciszenia go, podczas gdy postępowania dotyczące pytań prejudycjalnych oceniamy jako naruszenie zasady sędziowskiej niezawisłości poprzez nadużywanie uprawnień przez osoby prowadzące postępowania i za nie odpowiedzialne, tj. Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego, sędziów Przemysława Radzika i Michała Lasotę.

II. BEZPODSTAWNA ZMIANA PRZEDMIOTU PRZESŁUCHANIA

W dniu 10 października 2018 roku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przeprowadzili przesłuchanie sędziego Igora Tulei w charakterze świadka w przedmiocie pytań prejudycjalnych skierowanych przez niego do TSUE. Wbrew rzeczywistemu przebiegowi przesłuchania, treść dostarczonego Panu Sędziemu wezwania wskazywała, że tematykę czynności stanowiąc będzie pytanie prejudycjalne skierowane do TSUE przez Sąd Okręgowy w Łodzi. Oznaczałoby to, że celem przesłuchania nie było dokonanie ustaleń w zakresie prowadzonego postępowania, ale bezprawne uzyskanie od Sędziego informacji w zakresie objętym tajemnicą zawodową (tajemnicą narady), a tym samym naruszenie prawa ze strony organu.

III. BEZPRAWNE PRZEPROWADZENIE CZYNNOŚCI

Zgodnie z art. 128 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, w sprawach, których nie reguluje rozdział 3. tej ustawy – z uwzględnieniem odrębności wynikającej z charakteru postępowania dyscyplinarnego – odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania karnego. Jeśli zatem możliwość przesłuchania sędziego w charakterze świadka nie jest przewidziana w przepisach ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, jego dopuszczalność uwarunkowana jest istnieniem stosownego przepisu w Kodeksie postępowania karnego.

Art. 114 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowi przy tym, że na etapie czynności wyjaśniających w zakresie postępowania dyscyplinarnego, o którym mowa w ustawie o ustroju sądów powszechnych, Rzecznik Dyscyplinarny uprawniony jest do:

- 1) wezwania sędziego do złożenia pisemnego oświadczenia w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania oraz
- 2) odebrania od sędziego oświadczenia ustnego.

Kompletny i pełny charakter przedmiotowej normy uzasadnia przy tym twierdzenie, że nie jest możliwy udział sędziego w postępowaniu wyjaśniającym w formie innej, niż oznaczona w tym przepisie.

Odnosząc się zaś do odpowiednich przepisów Kodeksu postępowania karnego trzeba przyjąć, że za odpowiednik czynności wyjaśniających uznać należy czynności sprawdzające, uregulowane w art. 307 Kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z § 2 tego przepisu, w trakcie czynności sprawdzających nie przeprowadza się czynności wymagających sporządzenia protokołu. W konsekwencji – wobec tego, że na mocy art. 143 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego przesłuchanie świadka wymaga sporządzenia protokołu – jest to czynność, której przeprowadzenie na etapie postępowania wyjaśniającego w oparciu o odpowiednio stosowane przepisy Kodeksu postępowania karnego uznać trzeba za niezgodną z obowiązującą procedurą.

Możliwości przesłuchania sędziego w charakterze świadka na etapie postępowania wyjaśniającego nie przewidują ani przepisy ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, ani też stosowane posiłkowo przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Oświadczenie jest zatem jedyną dopuszczalną formą uzyskania od sędziego informacji w sprawie na etapie postępowania wyjaśniającego. Co istotne – w przeciwieństwie do zeznań świadka – oświadczenie nie jest składane pod groźbą odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 Kodeksu karnego.

Wobec braku dopuszczalności przesłuchania sędziego w charakterze świadka na etapie postępowania wyjaśniającego w trybie art. 114 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz braku upoważnienia do przeprowadzenia takiej czynności w którymkolwiek z posiłkowo stosowanych przepisów Kodeksu postępowania karnego, w stosunku do Sędziego Tulei stosowane były przez Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego niedozwolone procedury.

W konsekwencji przesłuchiwany Sędzia wprowadzony został w błąd przez udzielenie nieprawidłowych pouczeń o przysługujących mu prawach i obowiązkach.

Opisane działania traktować należy jako bezprawne i w sposób ewidentny służące naruszeniu praw sędziego przez uzyskanie od niego – pod groźbą odpowiedzialności karnej – informacji, do których przekazania (przy zastosowaniu właściwych procedur) nie był zobowiązany.

W ocenie KOS oznacza to, że Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego mogli naruszyć prawo i przekroczyć przysługujące im uprawnienia, a tym samym naruszyć normy o charakterze konstytucyjnym, w tym m.in. zasadę działania organów na podstawie i w granicach prawa.

IV. ODMOWA DOPUSZCZENIA PEŁNOMOCNIKA SSO IGORA TULEI DO UDZIAŁU W PRZESŁUCHANIU ŚWIADKA

W stosunku do sędziego Igora Tulei Rzecznicy Dyscyplinarni naruszyli prawo przez uniemożliwienie jego pełnomocnikowi udziału w przesłuchaniu Sędziego w charakterze świadka, mimo wystąpienia oczywistej konieczności ochrony jego interesów w toczącym się postępowaniu.

O konieczności takiej w sposób jednoznaczny przesądza przeprowadzenie przesłuchania 10 października 2018 r. w przedmiocie pytań prejudycjalnych skierowanych do TSUE przez sędziego Igora Tuleyę, podczas gdy treść wezwania na przesłuchanie wskazywała, że przedmiotem czynności będzie wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym do TSUE przez Sąd Okręgowy w Łodzi, a więc bezpodstawną zmianą przedmiotu przesłuchania, prowadzącą w konsekwencji do sytuacji, w której treść zeznań sędziego Igora Tulei i wynik sprawy ma bezpośredni wpływ na jego interes prawny.

Należy przy tym zauważyć, że nawet gdyby podczas przesłuchania 10 października 2018 r. ograniczono się do zakresu postępowania określonego w wezwaniu, dotyczyłoby ono skierowania pytania prejudycjalnego do TSUE przez Sąd Okręgowy w Łodzi, tj. działań tożsamyh z działaniami sędziego Igora Tulei, który pytanie takie skierował do TSUE 4 września 2018 r. (sygn. akt VIII K 146/18), a zatem przebieg przesłuchania i zapadłe w toczącym się postępowaniu rozstrzygnięcie stanowiłoby w istocie ocenę działań Sędziego, wpływając tym samym na jego interes prawny.

Konieczność konsultacji z pełnomocnikiem wynikała także z potrzeby ustalenia granic ujawnienia przez Sędziego Igora Tuleyę informacji związanych z jego działalnością orzecniczą, w związku z obowiązującą go na mocy art. 108 § 1 k.p.k. tajemnicą narady, celem uniknięcia jej naruszenia.

Za dopuszczeniem pełnomocnika Sędziego przemawiały też opisane wyżej naruszenia o charakterze proceduralnym, tj. wezwanie sędziego na przesłuchanie w charakterze świadka w ramach postępowania wyjaśniającego, podczas gdy ani Prawo o ustroju sądów powszechnych, ani stosowane posiłkowo przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują możliwości przeprowadzenia takiej czynności, a w konsekwencji doprowadzenie do złożenia przez świadka zeznań w sytuacji, gdy jedyną dopuszczalną formą uzyskania od sędziego informacji w sprawie na tym etapie postępowania było dobrowolne oświadczenie niepodlegające odpowiedzialności z art. 233 k.k. (tj. odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań).

Organ przeprowadził więc czynności wbrew obowiązującym przepisom prawa i z naruszeniem praw SSO Igora Tulei, których ochrona podczas przesłuchania wymagała – wobec przedstawionej argumentacji – konsultacji z profesjonalnym pełnomocnikiem.

Przedstawione okoliczności uprawniają do wniosku, że odmawiając dopuszczenia pełnomocnika do udziału w przesłuchaniu świadka, prowadzący postępowanie naruszyli prawo i przekroczyli swoje uprawnienia.

V. NIEJEDNOLITOŚĆ ROZSTRZYGNIEŃ ZASTĘPCÓW RZECZNIKA DYSCYPLINARNEGO NOSZĄCA ZNAMIONA DYSKRYMINACJI

Porównując przesłuchanie Sędziów Igora Tulei z 10 października 2018 r. i Włodzimierza Brazewicza z 6 listopada 2018 r. z przesłuchaniami Sędziego Bartłomieja Przymusińskiego i Sędziego Krystiana Markiewicza, a także z przesłuchaniem Sędziego Tulei 21 września 2018 r.,

wskazać należy, że Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego w sposób nierówny traktują poszczególne osoby znajdujące się w analogicznych sytuacjach i okolicznościach, naruszając tym samym art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zarówno Sędzia Przymusiński, Sędzia Markiewicz, jak i Sędzia Tuleya i Sędzia Brazewicz korzystali z prawa udziału pełnomocnika w ich przesłuchaniu w charakterze świadka. SSO Igorowi Tulei w czasie drugiego przesłuchania odmówiono jednak skorzystania z ww. uprawnienia.

Ograniczenie tego prawa nastąpiło w naszej ocenie wyłącznie ze względu na to, że Pełnomocnik Pana Sędziego Tulei negatywnie ocenił pracę Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego sędziego Przemysława Radzika, co w konsekwencji prowadzi do konstatacji, że jakkolwiek krytyka organu dyscyplinarnego w zakresie przekroczenia przez niego uprawnień łączy się z mającym charakter odwetowy odstępstwem od podstawowych zasad ochrony praw jednostki w postępowaniu dyscyplinarnym gwarantujących jej pomoc fachowego pełnomocnika. Można to nawet traktować jako swego rodzaju retorsję, co budzi wątpliwości co do obiektywizmu Zastępcy Rzecznika.

Reasumując, w ocenie Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS, popartej analizą współpracujących z nami ekspertów prawnych, w ramach toczących się postępowań,

w których wezwany na przesłuchanie w charakterze świadka został SSO Igor Tuleya, doszło do rażących naruszeń procedury i nierównego traktowania, w konsekwencji zaś – naruszenia praw poprzez

- 1) bezprawne zmuszanie Sędziego do składania oświadczeń procesowych;
- 2) uniemożliwienie skorzystania przez świadka z prawa pomocy profesjonalnego pełnomocnika;
- 3) uporczywe oraz nieznajdzące podstaw faktycznych i prawnych wzywanie Sędziego na przesłuchania oraz do składania oświadczeń w ramach toczących się postępowań wyjaśniających, noszące znamiona szykany;
- 4) bezpodstawną zmianę przedmiotu przesłuchania SSO Igora Tulei w dniu 10 października 2018 roku;
- 5) nieznajdzące uzasadnienia faktycznego ani prawnego odmienne traktowanie sędziów w analogicznych okolicznościach, tj. dyskryminujące praktyki wobec Sędziego Tulei jako świadka.

Przedstawione fakty, w naszej ocenie wskazują na nieprzestrzeganie przez organ przepisów prawa, nadużywanie przez Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego sędziów Przemysława Radzika i Michała Lasotę przysługujących im uprawnień i instrumentalizację postępowania dyscyplinarnego w celu zastraszania i uciszania konkretnych sędziów.

Prosimy Pana Rzecznika o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie podobnych sytuacji z pracy organów Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, jak również

wyjaśnienie przyczyn zaistniałych sytuacji i podjęcie działań prawnych przeciwko osobom, które naruszały prawo i dopuściły się przekroczenia uprawnień.

W imieniu Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS:

Handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Eichart-Dubois'. Below the signature, the name 'Maria Eichart-Dubois' is printed in a small, black font.

Partnerzy KOS:

Stowarzyszenie im. Prof. Zbigniewa Holdy
Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”
Stowarzyszenie Sędziów „THEMIS”
Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”
Inicjatywa Obywatelska „Wolne Sądy”
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Instytut Prawa i Społeczeństwa INPRIS
Archiwum Osiatyńskiego
Amnesty International
Forum Obywatelskiego Rozwoju FOR
Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych
Forum Współpracy Sędziów